

Koncepce rozvoje organizace

Městská knihovna Krnov,
příspěvková organizace

Úvod

Městská knihovna Krnov je příspěvkovou organizací města Krnova. Je veřejnou knihovnou s univerzálním knihovním fondem, jejímž základním posláním je shromažďovat knihovní fondy a bez rozdílu poskytovat rovným způsobem veřejné knihovnické a informační služby vymezené v Knihovním zákoně (č. 257/2001 Sb.). Knihovna tedy zajišťuje přístup k informacím a hodnotám, které jsou obsaženy v jejích fondech a informačních databázích. V dnešní době už ale nelze knihovnu vnímat jen skrze její tradiční roli, ale je nutno na ni nahlížet jako na multifunkční organizaci, která je nedílnou součástí vzdělávací, kulturní a společenské infrastruktury daného místa svého působení. Knihovny v dnešní době fungují na jiné bázi, než tomu bylo v dřívějších letech a i přesto, že knihovnám de facto skončil monopol na schraňování a zpřístupňování informací, nejsou již jen pouhými půjčovnami knih a časopisů. Jsou klíčovými partnery ve formálním i neformálním vzdělávání nebo celoživotním učení. Mají nezastupitelnou roli na poli kultury měst, obcí, regionu a nezajišťují jen přístup ke kulturnímu bohatství, ale také inspirují a podporují současnou kulturu a umění. Prováděné výzkumy napříč knihovnami ČR ukazují, že prostředky vynaložené na jejich činnost mají návratnost v řádu stovek procent.

V následujících řádcích této koncepce rozvoje Městské knihovny Krnov se tak zamýšlím a navrhuji konkrétní kroky, které by měly pomoci modernizovat krnovskou knihovnu, aby byla ve své činnosti směrem k uživatelům a návštěvníkům úspěšná a co nejlépe plnila její roli, poslání a smyslu veřejné knihovny 21. století.

Aktualizace, modernizace a inovace služeb

V současné době jsou požadavky na služby knihoven ze strany uživatelů a návštěvníků diametrálně odlišné, než tomu bylo dříve. Žijeme ve velmi zrychlené době, jejíž tempo udávají zejména informační a komunikační technologie, které prostupují našimi životy a stávají se jejich neodmyslitelnou součástí. Pro řadu z nás se tak jejich případná absence stává nepředstavitelnou. Je to samozřejmě pochopitelné, protože nám v mnohém ulehčují, šetří čas, energii a přinášejí určitý komfort, např. při konzumaci služeb mimo fyzický prostor a často i čas. Tím se mění také požadavky a nároky na služby knihovny ze strany našich uživatelů. Do dalších let je tak žádoucí aktualizovat, modernizovat a inovovat stávající služby knihovny.

Plán aktualizace a modernizace služeb / Pro následující období provedeme zmapování a zhodnocení veškerých služeb, které knihovna v tuto chvíli nabízí, vyhodnotíme způsob jejich poskytování, kvalitu a případně navrhne a zrealizujeme změny vedoucí ke zkvalitnění služby. Mapováním odhalíme případné chybějící služby, u kterých se předpokládá, že jsou žádoucí součástí portfolia služeb současné veřejné knihovny.

Elektronické služby knihovny / Ruku v ruce s plánem aktualizace a modernizace služeb jde také podpora a rozvoj elektronických služeb knihovny. Žijeme v době, kdy jsme zvyklí mít téměř vše na metaforický dosah ruky a knihovna, aby byla stále uživatelsky atraktivní, by na tohle neměla zapomínat. Prostřednictvím inovace elektronických služeb se mohou otevřít nové možnosti pro využívání služeb knihovny našimi uživateli. V této oblasti je nutno začít úplně na začátku, tedy u registrace uživatele knihovny. Naším plánem je umožnit vzdálenou registraci z pohodlí svého domova, stejně tak uhradit prostřednictvím platební brány veškeré související pohledávky a zpřístupnit následně také on-line úhrady veškerých čtenářských poplatků. V současné chvíli je při registraci vystavován uživatelům fyzický čtenářský průkaz, který chceme v následujících letech nahradit jeho digitální variantou, která zároveň umožní rychlý přehled o stavu čtenářského konta a jeho další správu, stejně tak rychlý kontakt s knihovnou.

Výpůjční služby / Výpůjční služby tvoří tradiční základ fungování všech knihoven v rámci ČR, ale samotný výpůjční proces lze také inovovat. Rádi bychom našim uživatelům umožnili nejen samoobslužné půjčování prostřednictvím SelfChecku, ale také samostatný průchod veškerými dalšími návaznými kroky výpůjčního procesu (prolongace, tisk přehledu výpůjček, uživatelské transakce apod.).

V současné chvíli se knihovna blíží nástavbou svých služeb k fungování v režimu 24/7. V poslední době se ale objevily další možnosti, jak v této oblasti služby knihovny dále rozvinout. Získání a zprovoznění výdejního a návratového boxu je žádoucí rozšíření služeb, které umožní uživatelům vstupovat do výpůjčního procesu 24/7, navíc mimo fyzický prostor knihovny realizovat půjčování i vracení dokumentů.

Aktuálně knihovna nabízí možnost vypůjčení 13 tisíc elektronických knih. Dalším cílem pro rozvoj půjčování elektronických dokumentů je zavedení půjčování elektronických audioknih, které budou moci uživatelé stahovat do svých přenosných zařízení. Pro rozšíření

elektronických výpůjčních služeb podniku knihovna kroky v loňském roce, kdy podala projektovou žádost do dotačního výběrového řízení VISK 3 Ministerstva kultury.

Dalším případným zkvalitněním, zlepšením a zrychlením výpůjčního procesu je zavedení technologie RFID do činnosti knihovny. Tato technologie umožňuje a podporuje bezkontaktní půjčování, zrychluje výpůjční proces, revizi knihovního fondu a v neposlední řadě posiluje zabezpečení knihovního fondu. Na zavedení této technologie lze získat příspěvek v rámci dotačního řízení VISK 3 Ministerstva kultury. Jedná se ovšem o nákladnou investici, u které bude nutné zapojení zřizovatele.

Knihovna jako součást vzdělávací, kulturní a společenské infrastruktury města

Městská knihovna Krnov je už více než tři čtvrtě století neodmyslitelnou součástí kulturního a společenského dění v Krnově. Kromě veřejných knihovnických a informačních služeb vytváří nepřeborné množství kulturního vyžití pro širokou veřejnost - připravuje a realizuje přednášky, besedy, setkání, diskuze, autorská čtení, komunitní setkávání apod. Pro tuto svou nastavbovou činnost je uživateli vyhledávána a z jejich iniciativy byla také za aktivity z této oblasti několikrát v posledních letech oceněna. Intenzivně aktivní je knihovna ale také na poli neformálního a zájmového vzdělávání všech věkových kategorií uživatelů. Realizuje programy pro nejmenší děti a jejich rodiče na rodičovských dovolených, vzdělává děti z mateřských, žáky základních a studenty středních škol. Je partnerem vysokoškolskému vzdělávání, vzdělává dospělé uživatele a v neposlední řadě seniory. Pro všechny tyto uživatele a návštěvníky knihovna vytváří bohatý kulturní i vzdělávací program a snahou je, aby se každý týden v knihovně událo něco nad rámec tradičních služeb. S proměnami ve společnosti a ve školství se musí knihovna adaptovat na nové podmínky také v této oblasti a trůfám si tvrdit, že adaptace se nám velmi daří (změna konceptu vzdělávacích programů a lekcí pro MŠ a ZŠ). Do dalšího období je tak na místě udržení stávajícího stavu kvalitní programové nabídky kulturních a vzdělávacích aktivit knihovny a její další rozšiřování, zejména potom se zaměřením na aktuální témata jako digitální gramotnost, mediální výchova a rozvoj kompetencí v těchto oblastech.

V dalších letech bychom rádi kladli důraz na vzdělávání zájmových skupin uživatelů a návštěvníků v oblasti rozvoje digitální gramotnosti. Od podzimu 2023 knihovna ve spolupráci s Nadací Vodafone realizuje kurzy práce s chytrými zařízeními pro zájemce ve věku 65+. Jedná

se o vůbec první krok knihovny k napomáhání vyrovnání pozic u osob ohrožených digitální propastí. Kurzy a aktivity se setkaly s velkým ohlasem a chceme v nich dále pokračovat a rozšiřovat je. Ruku v ruce jde s tímto také mediální vzdělávání, především pro oblast bezpečného pohybu v prostředí internetu a bezpečného využití jeho obširných možností. Podpořit rozvoj digitálních kompetencí bychom chtěli cílenými programy také u dětí a mládeže a to formou spolupráce se základními školami a také formou otevřených dílen pro veřejnost (Coder Dojo, robotické dílny, 3D tisk, apod.).

V přednáškové a vzdělávací činnosti se chceme mimo zavedené okruhy dále zaměřovat na aktuální témata a trendy, které rezonují současnou společností např. vzdělávací cyklus přibližující AI veřejnosti.

Prostorová náročnost moderní knihovny

Městská knihovna Krnov sídlí v poetickém domě nad řekou, v útulné a historicky bohaté nárožní budově na Soukenické ulici. Ta prošla před 20 lety velkorysou rekonstrukcí, díky níž mohla knihovna rozšířit své portfolio služeb a návazných aktivit. Mimo hlavní budovu nabízí knihovna v rámci města své služby prostřednictvím dvou poboček – pobočky Jiráskova (sídlící v budově MŠ Jiráskova) a pobočky Kostelec. Přestože mají pobočky od hlavní budovy rozličné složení nabízených služeb nebo provozní dobu, jedná se o neodmyslitelnou kulturní součást v místě jejich působení se stabilní základnou uživatelů a návštěvníků.

Současná prostorová vybavenost knihovny je i po 20 letech od rekonstrukce pro základní fungování dostačující. Pokud ovšem chceme, aby knihovna dostala svému poslání, roli a smyslu v dnešní době, je stávající prostorová kapacita pro nastavbovou činnost a návazné aktivity limitující. V následujícím období bych tak chtěl opět se zástupci zřizovatele otevřít téma aktualizace a modernizace prostorových kapacit knihovny.

Hlavní budova / Knihovna v posledních 6 letech znásobila počet svých aktivit, díky nimž naráží právě na limity svých prostor. V případě kulturní a vzdělávací činnosti je mnoho aktivit odkázáno na střešní termín, kdy má knihovna pro veřejnost zavřeno a nedochází tak k omezování běžného provozu (Počteníčko, VU3V, Literární kavárna, Digitální odysea). Pro tyto aktivity, které nelze realizovat v rámci provozní doby, využívá podle možností prostor studovny. Běžně se tak stává, že téměř každou středu v měsíci probíhá minimálně jedna

aktivita (častý je ale i souběh). Tyto aktivity potom omezují další fungování knihovny, např. porady, setkávání zaměstnanců a jejich další vzdělávání, přípravu zamýšlených aktivit, tradiční knihovnickou práci, správu fondu apod.

Požadavky a nároky na prostor knihovny se v průběhu uplynulých dvou dekad výrazně změnil, a to jak s ohledem na vlastní činnost, tak také s ohledem na požadavky a potřeby uživatelů a návštěvníků. Je nutno si uvědomit, že knihovny nejsou statickými institucemi, ale jedná se o neustále se vyvíjející živé organismy, které od začátku milénia čelily mnohým výzvám, jejichž výsledek je adaptace procesů, nové služby, změna rolí, chápání i vlastního smyslu. V posledních letech se v souvislosti s knihovnami objevuje termín pobytová služba, která reflektuje společenskou roli knihovny jako bezpečného prostoru k setkávání a trávení volného času. Do dalších let je tak cílem podpořit tuto stránku knihovny a zvelebit vnitřní uspořádání prostor a přetvořit jej tak, aby byl odpovídající současným potřebám knihovny a uživatelů. V této souvislosti plánujeme podat žádost prostřednictvím MAS Krnovsko o podporu z IROP – Kultura – Knihovny na aktualizaci vnitřního uspořádání a vybavení. Bude-li žádost úspěšná, dojde k transformaci a novému uspořádání vnitřního vybavení knihovny, jehož výsledkem budou přívětivější prostory pro uživatele a zároveň odbourání stávajících limitů dotčených prostor. Předpokládá se aktualizace odd. pro děti a mládež a odd. pro dospělé čtenáře. V následujících krocích chceme téma aktualizace zbylých prostor knihovny otevřít také se zřizovatelem a hledat cesty pro jejich realizaci.

Pobočka Jiráskova / Pobočka Jiráskova sídlí v prostorách MŠ Jiráskova již od roku 1994. Prostory jsou pro současné pojetí knihovny nevyhovující a za necelých 30 let působení došlo k minimálním úpravám stávajících prostor. V následujících letech je proto nutná jejich aktualizace a modernizace.

Závěr

Koncepce rozvoje Městské knihovny Krnov se zaměřuje jak na aktualizaci a modernizaci nabízených služeb, tak také na uchopení nové role, poslání a úlohy knihovny v 21. století. Navrhuje dílčí kroky, které povedou k uživatelsky přívětivějším prostorům, které vybízejí k vnímání knihovny v rámci konceptu třetího místa. V neposlední řadě profiluje knihovnu jako partnera pro každého, kdo chce být úspěšným v dnešním moderním světě.